

מסורת הש"ס

(א) [סוכה ט.], (ב) חולין קלד: [סוכה ט.], (ג) [מסכתא פ"א דין], (ד) [יבמות פ"א], (ה) [גיר' ע"י רב יוסף], (ו) [גיר' ע"י ע"ד], (ז) [גיר' וקב ו"ה צערו], (ח) [גיר' וקב ו"ה צערו], (ט) [גיר' וקב ו"ה צערו], (י) [גיר' וקב ו"ה צערו], (יא) [גיר' וקב ו"ה צערו], (יב) [גיר' וקב ו"ה צערו], (יג) [גיר' וקב ו"ה צערו], (יד) [גיר' וקב ו"ה צערו], (טו) [גיר' וקב ו"ה צערו], (טז) [גיר' וקב ו"ה צערו], (יז) [גיר' וקב ו"ה צערו], (יח) [גיר' וקב ו"ה צערו], (יט) [גיר' וקב ו"ה צערו], (כ) [גיר' וקב ו"ה צערו], (כא) [גיר' וקב ו"ה צערו], (כב) [גיר' וקב ו"ה צערו], (כג) [גיר' וקב ו"ה צערו], (כד) [גיר' וקב ו"ה צערו], (כה) [גיר' וקב ו"ה צערו], (כו) [גיר' וקב ו"ה צערו], (כז) [גיר' וקב ו"ה צערו], (כח) [גיר' וקב ו"ה צערו], (כט) [גיר' וקב ו"ה צערו], (ל) [גיר' וקב ו"ה צערו].

תורה אור השלם

1. והבדוק הגדול מאדיו אשר יצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו לבלב את הבגדים את ראשו לא יפרק ובגדיו לא יפרק: ויקרא כא י

הגהות הב"ח

(א) גפ' ושכר הגפת דלות לא שקיל משמים עשרה: (ב) רש"י ד"ה לרנן כי נמלא טון צלות במחלוקת וקבן גדול: (ג) ד"ה הימים לפני כל שבעת הימים בסדר היום בפי' אחרי מות ס"ד:

הגהות הגר"א

[א] גפ' (ת"ר זכ תולין לו מכלל וכל מיני מאלכ) חמ"מ: [ב] שם המעלה ליד טומאה: י"ב והז חולה כהן ע"ה חולה כהן מיני מאלכ: (ועי' בא"ר פ"ב דזוים ממ"ז ב' ובפי' ה"ש):

תוס' ישנים

רמב"ם אמר ב"ה רבי ב' וז"ל אפי' דמוק רשע כרנן וסוף רבי דמוק מיעתא כרנן פטלוגא ד"ה יהודה ויבין, ולוקחא במשמר המתעכב כרנא וטלה כרנן, וי"ל דמילתא דלא כשחא היא, ורמב"ם יחא ליה לפטלוגא כרנן ויבין כהן, אלא כרנא ליה דמילתא ממש לכזי עלתא כרנאכאן נמי שמת נבנא בתרא קמא, [ח] גבי אטלי ואינרטיא, ונבנא כוכבים ו', [ז] נבנא [דקטועא דר] שטח שמת נבנא נבנא ב"ה, אלא שחיה היתה וקידשה יהושע בן גמלא ונתנה ממון ליעזר המלך ומינהו להיות כהן גדול: סריקבא. ח"י סאה תרי קצ: דיגרי. וזוים: דיילא. שוטר המלך: נשוקא קמיא ד"ה פחליף. מתוך שהיה מטיבן מתחילה בקי הוא צעורך ונבנא למלך עלילה לגבות ממון: מאכילין אוסו. לנקביו למחרת: ליד חיוסו. של קרי שהסלמות וזינים מרבים את הורע: אכ"י ואכ"י סימנים הן ומפרש להו ואזיל: זכ תולין לו במאלכ. אם אכל מאלכ הרבה מכל מין שהוא תולין לומר שמחמת רוב מאלכ ראה וזיני זכ לעומתא שבעה ולקרנן דכתיב: (ויקרא טו) בשור ולא מחמת אוסו אכל צעל קרי טמא צאוט דלחן קרי חזב צאוט אחד ואין מרביהם שיהיו שחזב זכ דומה למי צק של שעורין ואינו קשור אלא כלונן ציפה המוחרת ושכנת זרע קשור כלונן ציפה שחיה מחזרת: אין מאכילין אוסו. צימי צדיקתו: השלחין

שבעת ימים פרק ראשון יומא

יח.

ומאי ארבע או חמש. מתי ארבע ומתי חמש: לרנן. דפליגי עליה דר' יהודה צפרק החליל (סוכה דף נז.) ואמרי משמר היוצא נוטל שש ומשמר הכנס נוטל שש חלות ושכר הגפת דלות לא שקיל משמר הכנס נמלאו כולן צלות (ו) ומחלוקת וכן גדול חולין עם שתיין ומשנים עשר צעי מיעלג ומחלה שלם אינו נוטל צציר חלא מפלגא חמש שקיל: לר' יהודה דאמר נכנס נוטל ששים. צלל מחלוקת שכר שהוא מניף למוצאי שבת דלות העזרה וחיל והיכל ולשכות שפתחו שחרית משמר שילא לו מעשר צעי מיעלג שאין השמים צלות במחלוקת כי שכרם הם: צללי חלא מפלגא.

ומאי ארבע או חמש לרנן דאמרי (ב) נכנס נוטל שש ויוצא נוטל שש ושכר הגפת דלות לא (א) משתים עשרה בעי מיעלג בציר חלא מפלגא חמש שקיל לר' יהודה דאמר נכנס נוטל שבע ששים בשכר הגפת דלות ויוצא נוטל חמש מעשר בעי מיעלג בציר חלא מפלגא ושקיל ארבע רבא אמר כולה רבי היא ושכר לה כר' יהודה ואלא מאי ארבע הא חמש בעי למשקל לא קשיא הא דאיכא משמר המתעכב משמנה בעי למפלג ושקיל ארבע אי ליכא משמר המתעכב מעשר בעי למפלג ושקיל חמש אי הכי מאי רבי אומר לעולם חמש קשיא: מלתני* מסרו לו זקנים מזקני בית דין וקורין לפניו בסדר היום ואומרים לו אישי כהן גדול קרא אתה בפך שמא שכחת או שמא לא למדת יערב יום כפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה: כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה ערב ויה"כ עם חשיכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה מפני שהמאכל מביא את השינה: גב' בשלמא שמא שכח לחיי אלא שמא לא למד מי מוקמינן כי האי גוונא (ג) והתניא (ו) והכהן הגדול מאחיו ישיהא גדול מאחיו בכח בנוי בחכמה ובעושר אחרים אומרים מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו ת"ל והכהן הגדול מאחיו גדלו משל אחיו אמר רב יוסף לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני (ד) דאמר (ז) אסי תרקבא דדיגרי עיילא ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא (ח) על דאוקמיה ליהושע בן גמלא ככהני רברבי: ערב יום הכפורים שחרית וכו': תנא אף השעירים ותנא דירן מאי טעמא לא תנא שעירים כיון דעל חטא קא אתו חלשא דעתיה אי הכי פר נמי על חטא הוא דאתי פר כיון דעליו ועל אחיו הכהנים הוא דאתי באחיו הכהנים אי איכא איניש דאית ביה מילתא מידע ידע ליה ומהדר ליה בתשובה בכולהו ישראל לא ידע אמר רבינא היינו דאמרי איניש אי בר אחתיך דיילא הוי חזי בשוקא קמיה לא תחליף: כל שבעת הימים לא היו מונעין וכו': תניא רבי יהודה בן נקוסא אומר מאכילין אותו סלחות וביצים כדי למסמסו אמרו לו כל שכן שאתה מביאו לידי חימום תניא סומכוס אמר משום ר' מאיר אין מאכילין אותו לא אבי ואמרי לה לא אבבי ויש אומרים אף לא יין לבן לא אבי לא אתרוג ולא ביצים ולא יין ישן ואמרי לה לא אבבי לא אתרוג ולא ביצים ולא שמן ולא יין ישן ויש אומרים אף לא יין לבן מפני שהיו לבן מביא את האדם לידי טומאה (א) תנו רבנן יז תולין לו במאכל וכל מיני מאכל אלעזר בן פנחס אומר משום רבי יהודה בן בתירא אין מאכילין אותו לא חגב"י ולא גב"ם ולא כל דברים המביאין לידי טומאה (ב) לא חגב"י לא חלב ולא גבינה ולא ביצה ולא יין ולא גב"ם מי גריסין של פול ובשר שמן ומריים ולא כל דברים המביאין לידי טומאה לאתווי מאי לאתווי הא דת"ר חמושה דברים מביאים את האדם לידי טומאה ואלו הן השום והשחלים

וערב יום כפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה: כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה ערב ויה"כ עם חשיכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה מפני שהמאכל מביא את השינה: גב' בשלמא שמא שכח לחיי אלא שמא לא למד מי מוקמינן כי האי גוונא (ג) והתניא (ו) והכהן הגדול מאחיו ישיהא גדול מאחיו בכח בנוי בחכמה ובעושר אחרים אומרים מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו ת"ל והכהן הגדול מאחיו גדלו משל אחיו אמר רב יוסף לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני (ד) דאמר (ז) אסי תרקבא דדיגרי עיילא ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא (ח) על דאוקמיה ליהושע בן גמלא ככהני רברבי: ערב יום הכפורים שחרית וכו': תנא אף השעירים ותנא דירן מאי טעמא לא תנא שעירים כיון דעל חטא קא אתו חלשא דעתיה אי הכי פר נמי על חטא הוא דאתי פר כיון דעליו ועל אחיו הכהנים הוא דאתי באחיו הכהנים אי איכא איניש דאית ביה מילתא מידע ידע ליה ומהדר ליה בתשובה בכולהו ישראל לא ידע אמר רבינא היינו דאמרי איניש אי בר אחתיך דיילא הוי חזי בשוקא קמיה לא תחליף: כל שבעת הימים לא היו מונעין וכו': תניא רבי יהודה בן נקוסא אומר מאכילין אותו סלחות וביצים כדי למסמסו אמרו לו כל שכן שאתה מביאו לידי חימום תניא סומכוס אמר משום ר' מאיר אין מאכילין אותו לא אבי ואמרי לה לא אבבי ויש אומרים אף לא יין לבן לא אבי לא אתרוג ולא ביצים ולא יין ישן ואמרי לה לא אבבי לא אתרוג ולא ביצים ולא שמן ולא יין ישן ויש אומרים אף לא יין לבן מפני שהיו לבן מביא את האדם לידי טומאה (א) תנו רבנן יז תולין לו במאכל וכל מיני מאכל אלעזר בן פנחס אומר משום רבי יהודה בן בתירא אין מאכילין אותו לא חגב"י ולא גב"ם ולא כל דברים המביאין לידי טומאה (ב) לא חגב"י לא חלב ולא גבינה ולא ביצה ולא יין ולא גב"ם מי גריסין של פול ובשר שמן ומריים ולא כל דברים המביאין לידי טומאה לאתווי מאי לאתווי הא דת"ר חמושה דברים מביאים את האדם לידי טומאה ואלו הן השום והשחלים

ערב יום הכפורים שחרית סלחות וביצים כדי למסמסו אכילה שצמעיז לשלשלו שלא יערך לנקביו למחרת: ליד חיוסו. של קרי שהסלמות וזינים מרבים את הורע: אכ"י ואכ"י סימנים הן ומפרש להו ואזיל: זכ תולין לו במאלכ. אם אכל מאלכ הרבה מכל מין שהוא תולין לומר שמחמת רוב מאלכ ראה וזיני זכ לעומתא שבעה ולקרנן דכתיב: (ויקרא טו) בשור ולא מחמת אוסו אכל צעל קרי טמא צאוט דלחן קרי חזב צאוט אחד ואין מרביהם שיהיו שחזב זכ דומה למי צק של שעורין ואינו קשור אלא כלונן ציפה המוחרת ושכנת זרע קשור כלונן ציפה שחיה מחזרת: אין מאכילין אוסו. צימי צדיקתו: השלחין

ונכנס אפי' אם אין בו המדות הללו. לפיכך היו צריכין לבחון, אם יודע או לא. פירוש דיאלא כגון מבעה במכס ועל הנכנסין והיוצאין והנשאין ונחננין, ואם בא אדם להסתיק קרובו יודע בו ואינו יכול לגנוב דעתו. וכן א' מבעה במכס באכילת הפסח בסוף פר' כיצד צולין והאי דרגש בהו דיאלא. כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל כי תניא יהודה בן נקוסא אומר מאכילין אותו סלחות וביצים כדי למסמסו כר' ת"ר זכ תולין לו במאכל וכל מיני מאכל. ואין מאכילין אותו כל דבר שמביא לידי חימום ומרגיל לזיכות.

עין משפט נר מצוה

פ"ד א ב מ"י פ"א מהל' עבודת יו"כ הלכה ה: פ"ה ג ס"ס הלכה ו: פ"ו ד מ"י פ"א מהל' כלי המקדש הלכה ו: פ"ז ה מ"י פ"א מהל' עבודת יו"כ הלכה ו: פ"ח ו מ"י פ"ב מהל' מחזורי ספר הלכה ז:

מוסף רש"י

הגפת דלות. סגית דלות (ד"ה יז).

רבינו חננאל

וארבע או חמש דקתני הכי קאמר, אי לרבנן חמש, אי לר' יהודה ארבע, אי לרבנן דאמרי שכר הגפת דלות ליכא, י"ב חלות כולן בעי למיעלג, פוחחין מן החצי אחת נשאר י"א חלות. נגזי הוא לו לטול חצי חלה, מעשר בעי למיעלג, הלכך נוטל חמש מן העשר. אי לר' יהודה דחצי חלה מסכת סוכה הנכנס נוטל ד' והיוצא נוטל חמש. ואוקימנא הני תרתי יתירי שכר הגפת דלות, פ"י כיון שמשמרה הראשונה פתחה בשחרית בשבת ויצאה אתר חצי היום ומשמרה הנכנסת [מגיפה] השערים שפתחה אותם והיוצאות, נוטלת בכשרה ב' חלות, נשאר עשרה חלות פחות אחת מן החצי נשאר ט'. איך דירן ארץ לטול (פרס) [פרסות] (חלק בחי) [וחלק מהשמות] זה נוטל ד' ואילו כולן נוטלין (ד') [נשמה]. רבא אמר כולה ר' היא. ור' סבר כר' יהודה דאמר הנכנס נוטל שבע, אי הכי אמאי ארבע הא ר' הוא דאמר פלגא שקיל חמשה בעי למשקל. ושניין דריאכא משמר [המתעכב] שקיל משמר הכנס ששים בשכר הגפת דלות והמתעכב עוד נוטל ששים אחרות, כדכתיב בסוף סוכה והמתעכב נוטל ששים. נשאר ח' שקיל חצי ארבע משמנה, ואם אין שם משמר המתעכב נוטל משמר הכנס ששים שכר הגפת דלות נשאר עשר חלות (ביטל) [נוטל] חצי חמש. אי הכי כי רבי סבר פעמים נוטל חמש פעמים נוטל ארבע אמאי תני לעולם חמש ועלמה בקישיא. מוסריין לו זקנים מזקני ב"ד כר'. במקדש ראשון לא היו מעמידין כהן גדול אלא מי שהוא גדול מכולם בכח בנוי בעושר ובחכמה וכו'. ובמקדש שני היה משהדי

ונכנס אפי' אם אין בו המדות הללו. לפיכך היו צריכין לבחון, אם יודע או לא. פירוש דיאלא כגון מבעה במכס ועל הנכנסין והיוצאין והנשאין ונחננין, ואם בא אדם להסתיק קרובו יודע בו ואינו יכול לגנוב דעתו. וכן א' מבעה במכס באכילת הפסח בסוף פר' כיצד צולין והאי דרגש בהו דיאלא. כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל כי תניא יהודה בן נקוסא אומר מאכילין אותו סלחות וביצים כדי למסמסו כר' ת"ר זכ תולין לו במאכל וכל מיני מאכל. ואין מאכילין אותו כל דבר שמביא לידי חימום ומרגיל לזיכות.

לימנות ויתר. פר נמי ע' חטא אר. וז"ל חטא פר מוסף דעל חטא לא אחי. י"ל דבמתניתין קמי פריס, ופר חטא הו' ככלל. לא מאכיל ולא שחיה. ואפי' שכן שם צית אל אסור לשמות יין. [הכא איירין] אחר עבודה כשהולך לישן, ולא כפי' ריב"א שפיר משהה בשאר מקוין נלאו יין קאמר. דהא שאר משקין נמי אסורי, כגון דבש וחלב ודבילה קטילות. אין מאכילין אותו אב"י. וזכו בדיקתו תנבי, תימא אמאי לא חשיב ככאן גדול. י"ל דלא חתמירו בו כל קר. וא"ת אמאי לא האכליהו לזב. והלא לא טעמא לאכנס. י"ל דמכל מקום מיהא סמרא אפילו צאוט כדמנן במסכת זבין [פ"ב מ"ב] וצדקה שם צית כומים [זל], [ח].